

**MINISTERSTWO
RODZINY I POLITYKI SPOŁECZNEJ**

Departament Rynku Pracy

DRP-III.055.3.2022.EZD

Warszawa, dnia 8 czerwca 2022 r.

Szanowny Panie,

działając na podstawie art. 13 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz. U. z 2018 r. poz. 870) w związku z petycją w sprawie wprowadzenia zawodu „Instruktor terapii zajęciowej” do klasyfikacji zawodów i specjalności wprowadzonej rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania z dnia 7 sierpnia 2014 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 227, z 2021 r. poz. 2285 oraz z 2022 r. poz. 853), wyjaśniam we współpracy z Biurem Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych, co następuje.

Wprowadzenie do klasyfikacji zawodów i specjalności zawodu (stanowiska pracy) „Instruktor terapii zajęciowej” funkcjonującego w Warsztatach Terapii Zajęciowej (WTZ) nie jest obecnie możliwym ze względu na obowiązujący porządek prawny.

Obowiązująca ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. *o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych* (Dz.U. z 2021 r. poz. 573, z późn. zm.) określa warsztat terapii zajęciowej jako wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówkę stwarzającą osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.

W świetle powyższej definicji warsztat nie jest samodzielnym podmiotem, ale stanowi część większej struktury organizacyjnej wyposażonej w osobowość prawną (np. fundacja, stowarzyszenie, gmina) lub posiadającej zdolność do czynności prawnych. Warsztat terapii zajęciowej można zatem określić mianem wewnętrznej jednostki organizacyjnej podmiotu, który go utworzył. Forma tej wewnętrznej jednostki będzie jednak uzależniona od charakteru prawnego organizatora, wobec czego będzie inna dla jednostek sektora finansów publicznych i jednostek niezaliczanych do tego sektora.

W obecnym stanie prawnym wymagania kwalifikacyjne pracowników warsztatów terapii zajęciowej zostały określone w stosunku do osób zatrudnionych w warsztatach prowadzonych przez placówki opieki zdrowotnej (rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 lipca 2011 r. *w sprawie kwalifikacji wymaganych od pracowników na poszczególnych rodzajach stanowisk pracy w podmiotach leczniczych niebędących przedsiębiorcami* (Dz.U. poz. 896, z późn. zm.) oraz jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego (rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 października 2021 r. *w sprawie wynagradzania pracowników samorządowych* Dz.U. poz. 1960).

W stosunku do pracowników zatrudnionych w warsztatach prowadzonych przez organizacje pozarządowe oraz przedsiębiorców brak jest przepisów powszechnie obowiązujących, regulujących kwalifikacje zatrudnionych tam pracowników. Wobec tych dwóch kategorii podmiotów, kwalifikacje pracowników warsztatów terapii zajęciowej powinny regulować postanowienia umowy o dofinansowanie kosztów utworzenia i działalności warsztatów.

W przypadku określania kwalifikacji pracowników warsztatów, w tym instruktora terapii zajęciowej Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych, proponuje skorzystanie ze *Stanowiska w sprawie wymaganych kwalifikacji pracowników zatrudnionych w warsztatach terapii zajęciowej*, opracowanego w Biurze Pełnomocnika. *Stanowisko* zostało pomyślane i przygotowane dla jednostek prowadzących lub zamierzających utworzyć warsztaty, jako forma wskazówki w zakresie optymalnego, zdaniem Biura, kształtowania polityki kadrowej w warsztatach, gwarantującej pożądany poziom merytoryczny zatrudnianej kadry.

Zgodnie z powyższym *Stanowiskiem* instruktorzy terapii zajęciowej powinni posiadać wykształcenie policealne w kierunku terapii zajęciowej lub wyższe o kierunku psychologia, pedagogika specjalna lub pokrewne. Przy ustalaniu wymagań kwalifikacyjnych wobec tej grupy pracowników należy brać pod uwagę zarówno kwalifikacje zawodowe, jak i predyspozycje osobowościowe oraz dotychczasowe doświadczenie zawodowe.

Jednocześnie należy podkreślić, że *Stanowisko* nie jest aktem prawnym powszechnie obowiązującym, nie może stanowić obligatoryjnej podstawy do optymalnego zatrudnienia pracowników w warsztacie, zawiera jedynie wytyczne, które mają ułatwić podjęcie decyzji w kwestii zatrudnienia tych osób. Ostateczna decyzja w zakresie kwalifikacji jakie powinni posiadać pracownicy warsztatu, w tym instruktorzy terapii zajęciowej, należy do stron umowy określającej warunki i wysokość dofinansowania kosztów utworzenia i działalności warsztatu ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Zgodnie z § 5 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004 r. w sprawie warsztatów terapii zajęciowej (Dz.U. z 2021 r. poz. 2284) powiat zawiera z jednostką prowadzącą warsztat umowę określającą warunki i wysokość dofinansowania kosztów utworzenia i działalności warsztatu ze środków PFRON. W przedmiotowej umowie określa się m.in. liczbę pracowników, liczbę etatów, wykaz stanowisk oraz wymagane kwalifikacje pracowników warsztatu. Osoby zatrudnione w warsztacie terapii zajęciowej powinny posiadać kwalifikacje określone w umowie. W ocenie Biura Pełnomocnika postanowienia dotyczące kwalifikacji pracowników zawarte w umowie powinny być formułowane tak, aby zatrudniać pracowników WTZ zgodnie z pożądanymi kompetencjami i potrzebami konkretnego warsztatu terapii zajęciowej.

Jednocześnie informuję, że od 1 października 2020 r., w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, realizowany jest projekt pn. „Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”. Projekt realizowany jest przez Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych w Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej w partnerstwie z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Polskim Stowarzyszeniem na rzecz Osób

z Niepełnosprawnością Intelektualną oraz Fundacją im. Królowej Polski św. Jadwigi. Jego celem jest przygotowanie kompleksowej propozycji wdrożenia do systemu prawnego nowych i zmodyfikowanych instrumentów w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych zapewniających możliwie samodzielne funkcjonowanie osób niepełnosprawnych w społeczeństwie, w tym m.in. podniesienie jakości i efektywności działań realizowanych przez warsztaty terapii zajęciowej. W ramach tego projektu opracowany został projekt „Standardów funkcjonowania Warsztatów Terapii Zajęciowej”, którego założenia są obecnie testowane w ramach pilotażu. W projekcie ww. dokumentu wśród rekomendacji, które mają umożliwić pełną realizację standardów, wymienia się m.in.: „podjęcie prac nad wyjaśnieniem statusu zawodu/stanowiska instruktora terapii zajęciowej:

- a) wprowadzenie do klasyfikacji zawodów i specjalności zawodu „instruktor terapii zajęciowej” lub
- b) zastąpienie w ustawie nazwy stanowiska „instruktor terapii zajęciowej” nazwą zawodu „terapeuta zajęciowy” i dokonanie takich zmian w opisie tego zawodu w klasyfikacji, by uwzględnił specyfikę pracy w WTZ (i być może także ŚDS i DPS)¹.

W oparciu o wyniki pilotażu zmienione zostaną pierwotne propozycje w zakresie modyfikacji funkcjonujących rozwiązań i nowych instrumentów, w tym standardy funkcjonowania WTZ. Wypracowane zmiany zostaną poddane ponownym konsultacjom środowiskowym. Po zakończeniu etapu konsultacji wypracowany zostanie ostateczny kształt projektów rozwiązań prawnych, które będą mogły być wprowadzone do systemu wsparcia osób niepełnosprawnych w obszarze rehabilitacji społecznej wraz z harmonogramem ich wdrożenia. Projekt zakończy się w grudniu 2023 roku.

Reasumując należy podkreślić, że wprowadzenie „Instruktora terapii zajęciowej” do klasyfikacji – jako oddzielnego zawodu może nastąpić dopiero po zakończeniu ww. projektu i wypracowaniu ostatecznego kształtu rozwiązań prawnych w zakresie funkcjonowania WTZ, m.in. na wniosek partnerów tego projektu.

Z wyrazami szacunku,

dr Ewa Flaczyńska

Dyrektor

Departamentu Rynku Pracy

/-podpisano elektronicznie-/

¹ *Standardy funkcjonowania Warsztatów Terapii Zajęciowej*, oprac.: A. Rąbel, I. Mikee, A. Gieriej i in., [Warszawa 2021], s. 117, <https://niepelnosprawni.gov.pl/container/projekty-power/projekt-%E2%80%99Eaktywne-niepelnosprawni-%E2%80%93-narzedzia-wsparcia-samodzielnosci-osob-niepelnosprawnych%E2%80%9D/Standardy-funkcjonowania-WTZ-Zadanie-2-1646217844.pdf> [dostęp: 7 czerwca 2022 r.].